

2. Нечипоренко О.М. Формування кооперативних підприємств в аграрному секторі економіки: монографія / О.М. Нечипоренко. – К.: ННЦ ІАЕ, 2005. – 172 с.
3. Малік М.Й. Науково-методичне забезпечення розвитку кооперації в аграрній сфері економіки / М.Й. Малік // Економіка АПК. – 2010. – №12. – С. 103-108.
4. Саблук П.Т. Аграрна реформа в Україні (здобутки, проблеми і шляхи їх вирішення) / П.Т. Саблук, В.Я. Месель-Веселяк, М.М. Федоров // Економіка АПК. – 2009. – №12. – С. 3-13.
5. Аграрний сектор України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://agro.ua.net/tops/aboutus.php>>
6. Сельскохозяйственные обслуживающие кооперативы. Ключевой элемент восстановления сельского хозяйства в СНГ: Проект Тасис по распространению технической информации. – Брюссель, Европейская комиссия. – 2000. – 40 с.
7. Скидан О.В. Інституціоналізація розвитку сільськогосподарської кооперації в Україні / О.В. Скидан // Ефективна економіка [Електронний ресурс]. – 2010. – №7. – Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nayka.com.ua>
8. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств / В. Г. Андрійчук. - К. : КНЕУ, 2002. - 682 с.

УДК 338.436:330.131.5:664.6./7

ІНТЕГРАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА КРУП

Кузьменко О.А., аспірантка

Уманський національний університет садівництва

Теоретичні методологічні і практичні принципи ефективності виробництва, маркетинг описані в даній статті. Вказано механізм оцінки ефективності цінової системи на крупи.

Theoretical methodological and practical measures for effective production and marketing of grain crops are given in the article. The mechanism of evaluating the effectiveness of pricing system on grain produce has been developed.

Постановка проблеми. Ефективність функціонування національної економіки є важливим показником її життєздатності і перспективи розвитку. Це актуально в теперішніх умовах глобалізації інтеграційних процесів та підвищення рівня конкуренції на світових ринках. Високий рівень точності і об'єктивності економічного аналізу може досягатися на основі використання загальноприйнятих економіко-математичних моделей і достовірних статистичних даних. Тому виникає потреба у формуванні способу узагальнюючої оцінки ефективності виробництва, розробленої на основі вивчення сучасної зарубіжної та вітчизняної методології, що дає можливість забезпечення стійкого економічного зростання на всіх рівнях національної економіки [1, с. 20].

Поряд з питаннями підвищення економічної ефективності не потрібно забувати і про якість продукції, регулювання якої є особливо важливим в сучасних умовах та залишається актуальним для всіх учасників ринку. Ось чому його можна розглядати з двох різних позицій: із сторони споживача та позицій виробника. Для споживача якість продукції – це своєрідний ступінь досконалості властивостей та характеристик продукту, які здатні задовольнити

їх вимоги (потреби) та побажання. Для виробників, які мають на меті здійснення прибуткової діяльності та освоєння нових ринків збуту, якість продукції стає вирішальним інструментом відносно підтримки та підвищення конкурентоспроможності. Якість продукції завжди є компромісом між бажаннями і можливостями, тому складним та відповідальним завданням для фахівців стає пошук оптимального співвідношення між характеристиками продукції, між якістю та продуктивністю і ефективністю виробництва, між якістю та потребами ринку [2, с. 145].

Повноцінне функціонування в сучасному ринковому середовищі неможливе без здійснення інтеграційної діяльності, тому нагальною є потреба в подоланні кризових явищ в економіці України та всіх регіонах держави, забезпечення збалансованого інтеграційного розвитку всіх галузей, оновлення основних засобів та створення додаткових робочих місць. Однак обмеженість власних ресурсів, розкрупнення підприємств в процесі приватизації, що супроводжується в багатьох випадках руйнуванням інтеграційної інфраструктури, незацікавленість нових власників в запровадженні інновацій призводить до зниження темпів економічного розвитку по всіх регіонах України.

Проблема підвищення економічної ефективності в умовах інтеграції досить поширена на рівні країни але недостатньо вивчена в межах окремих регіонів. Подальше ознайомлення з нею необхідне для формування добробуту жителів країни, підвищення її продовольчої безпеки.

Проблема із забезпечення населення гречаними крупами виникла в 2010 році. Якщо за реакцією уряду можна припустити, що він був зовсім не готовий до «гречаної епопеї» (ситуація весь час змінювалася: від повного ігнорування проблеми на кшталт «гречка в країні є» до жорсткого регулювання ціни), то для кампанії – переробників вона не стала несподіванкою. «У 2010 році переробка гречки становила лише 60 тис. при внутрішній середній потребі у 200 тис. на рік» [3, с. 16].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За останній період даній проблемі присвятили свої праці вчені: А. Андрієнко, О. Бугуцький, В. Диленко, В. Зимовець, Ю. Мащенко, О. Онищенко, П. Саблук, В. Славов, та ін.

Постановка завдання. Нині гостро стоїть питання в умовах дефіциту ресурсно-технологічного потенціалу аграрного сектору економіки нарощування обсягів виробництва круп. Тому актуальним питанням являється підвищення ефективності виробництва продукції на основі розвитку інтеграційних зв'язків [4, с. 60].

Виклад основного матеріалу дослідження. При підвищенні ефективності технологічних заходів, які покращують реалізацію продуктивності гречки, можна забезпечити більше виробництво продукції з розрахунку на одиницю земельної площі при менших витратах, збільшити рівень прибутків і рентабельність на виробництві. Процес інтеграції широко розповсюджений у розвинутих країнах заходу, в Україні ж об'єднання виробників та переробників лише набирають обертів. Інтеграційна політика не тільки сама орієнту-

ється на використання ринкових механізмів, а й стимулює розвиток ринкових відносин.

На процес виробництва, переробки і реалізації аграрної продукції для населення впливає величезна кількість різноманітних чинників. Вони є нестійкими і можуть відхилятися від заданого, запланованого рівня, а тому цим процесом необхідно цілеспрямовано управляти.

Економічна оцінка агрозаходів є досить важливим показником, який повною мірою дає можливість визначитися з вибором кращих елементів технології. У розрахунках враховують прямі грошово-матеріальні витрати, які включаються в оплату праці, витрати на насіння, добрива, паливно-мастильні матеріали, а також виплати у фонди соціального страхування, пенсійний та інші, відрахування на амортизацію та поточний ремонт. В основу розрахунків економічної ефективності беруться ціни на сільськогосподарську та промислову продукцію, що склалися на біржовому ринку України [5, с. 45].

Одним із показників розвитку галузей рослинництва є урожайність. Динаміку урожайності гречки по Україні за 1996-2009 рр. показано на рис. 1. Дані свідчать про те, що за досліджуваний період коливання врожайності є досить значними, від 5,0 ц/га в 1999 році до 9,6 ц/га в 2003 році.

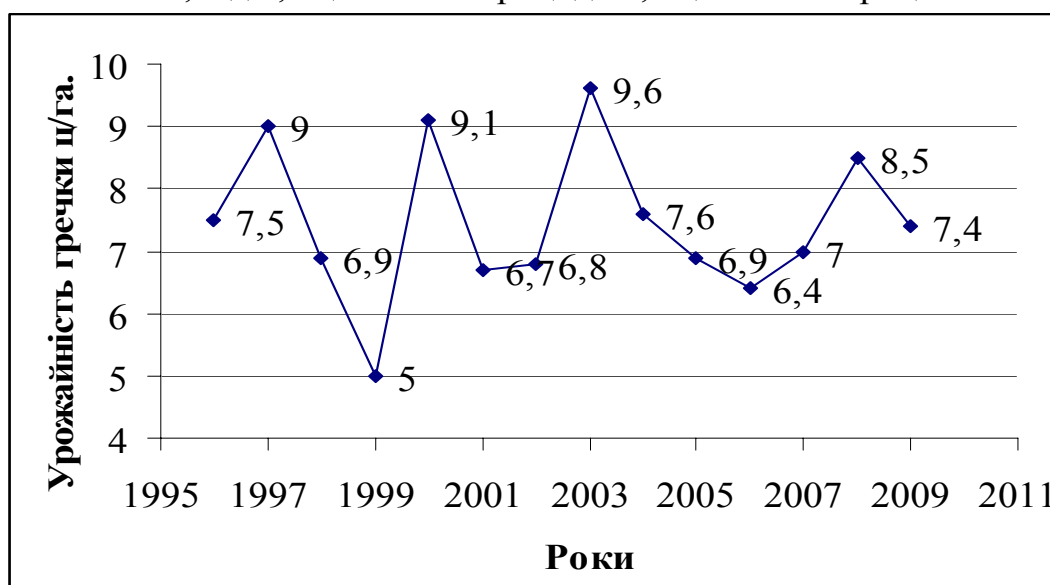

Рис. 1. Динаміка урожайності гречки за 2006-2009 рр. в Україні

Навіть поверхневий аналіз ситуації, абсурдної для країни з глибокими хліборобними традиціями, показує, що дефіцит гречки в 2010-2011 роках виник не на рівному місці, і закономірне збільшення цін можна було передбачати ще восени минулого року, а при бажанні — і раніше. Адже основні причини її подорожчання — неврожай культури і зменшення посівної площі. До прикладу у 2000 році вона становила 573,5 тис. га., а в 2010 році — лише 215,4 тис. га [3, с. 16].

Складна продовольча ситуація, що склалась в Україні змусила здійснювати імпорتنі поставки гречки з Китаю. Експерти аграрної галузі рішення про її імпорт вважають цілком обґрунтованим. З урахуванням установленної припустимої торговельної надбавки для об'єктів державного цінового регу-

лювання роздрібна ціна на китайську гречку не повинна перевищувати 17,99 грн./кг. Для того щоб забезпечити таку вартість відпуск імпортованої китайської гречки здійснюється по 16,06 грн./кг, тобто з негативною рентабельністю [6, с. 3].

В Україні в січні – березні 2011 року гречаних круп виробили на 71% менше ніж торік. Аби не трапилось ситуації 2010 року, площі під круп'яними вирішили збільшити провівши відповідну роботу на місцях із забезпечення аграріїв посівним матеріалом та агрохімією напередодні весняно-польових робіт та посівної [7, с. 1].

Аналогічна ситуація мала місце на Кіровоградщині. Наявність земельних, трудових, матеріальних, фінансових ресурсів та ефективність їх використання в регіоні є визначальними факторами здійснення аграрного виробництва. В сільському господарстві головним засобом виробництва, без якого неможливий сам процес отримання продукції рослинництва є земля.

Таблиця 1

**Динаміка основних показників виробництва гречки
у сільськогосподарських підприємствах Кіровоградської області**

Показники	Роки				2010р. до 2007р.,%
	2007	2008	2009	2010	
Урожайність, ц/га	5,6	8,5	9,3	6,7	119,6
Посівна площа, тис. га	31,3	18,5	16,3	11,4	36,4
Площа збору урожаю, тис. га	25,0	16,3	11,1	8,2	32,8
Валовий збір, тис. ц	140	138	103,6	54,9	39,2
Реалізовано, тис. ц	80	69	94,7	67,3	84,1
Передано переробним підприємствам, тис. ц	87	64	91,5	66,0	75,8

Слід відмітити, що в період кризових явищ в сільському господарстві України виробництво гречки стало збитковим і в Кіровоградській області. В 2010 році виробництво та урожайність її зменшились порівняно з попередніми роками, і це зменшення було досить значним що, мало великий вплив на ефективність виробництва гречки. Зокрема, в 2010 році сільськогосподарські підприємства регіону виробили менше 40 відсотків гречки ніж в 2007 році. Зазначимо і позитивні результати: в 2009 році урожайність гречки по Україні становила 7,4 ц/га., а в Кіровоградській області була на 1,9 ц/га. більше і досягла 9,3 ц/га. Невисокі економічні показники вирощування даної сільськогосподарської культури пов'язані також з управлінськими факторами: внаслідок великого попиту на гречку в 2010 році, середні ціни її реалізації зросли більше ніж на половину. Місце гречки в економіці підприємств регіону протягом останніх трьох років покажемо на основі даних, які приведені в табл. 2.

В області питома вага посівів гречки в загальній площі ріллі є низькою та спостерігаємо тенденцію до подальшого її зменшення. Величина виручки від реалізації гречки в загальному обсязі чистого прибутку також є незначною. В період 2009-2010 рр. в два рази збільшилася ціна реалізації 1 центнера гречки. В області вирощуванням гречки займаються далеко не всі сільськогос-

сподарські підприємства. Наприклад, якщо валове виробництво гречки на Кіровоградщині в 2010 році становить 54,9 тис. ц. то лише у Новоукраїнському районі її вироблено 12,17 тис. ц. (22,17% всього збору по області), а реалізовано в даному районі 23,62% з усього продажу даних круп. Така нерівномірність її виробництва по території області пов'язана з багатьма факторами. Основні із них це низька урожайність гречки та ціни її реалізації.

Таблиця 2

**Місце гречки в економіці сільськогосподарських підприємств
Кіровоградської області**

Показники	Роки			В середньому за 3 роки
	2008	2009	2010	
Посівна площа, тис. га	1104,3	1011,8	1006,8	1040,96
Посівна площа гречки, тис. га	18,5	16,3	11,4	15,4
Питома вага посівів гречки в загальній площі ріллі, %	1,67	1,61	1,13	1,47
Урожайність, ц/га	8,5	9,3	6,7	8,2
Валовий збір, тис. ц	138	103,6	54,9	98,83
Реалізовано гречки, тис. ц	69	94,7	67,3	77,0
Середня ціна реалізації 1ц, грн.	141,4	143,31	353,24	212,67
Виручка від реалізації гречки, тис. грн.	9762,7	13570,1	23779,7	47112,5
Виручка від реалізації продукції рослинництва, млн. грн.	2497,35	2611,05	3863,21	2990,53
Питома вага виручки від реалізації гречки в загальній сумі реалізованої продукції, %	0,39	0,52	0,61	0,51

Ефективність означає отримання максимальної кількості продукції з одного гектара площі при найменших затратах праці і коштів на виробництво одиниці продукції. Ефективність сільського господарства включає не тільки співвідношення результатів і витрат виробництва, в ній відбиваються також якість продукції і її здатність задовольняти ті чи інші потреби споживача. Рівень ефективності виробництва гречки наведено в табл. 3.

В регіоні з кожним роком зростають виробничі витрати на виробництво як в розрахунку на гектар збиральної площі так і на центнер продукції. В сільськогосподарських підприємствах збільшуються обсяги реалізованого зерна. В 2009 році було реалізовано найбільшу масу гречки за останні 3 роки, але в 2010 році цей показник нижчий рівня 2008 року. Слід відмітити, що собівартість 1 центнера в 2010 році більша ніж в 2009 році майже в два рази і це залежить не лише від виробничих витрат тому, що вони в розрахунку на 1 центнер збільшились лише на 55,8%, а й від урожайності, що зменшилась на 2,6 ц/га. Звернемо увагу, що в Знам'янському районі собівартість одного центнера 437,61 грн. коли середня її величина по області становить 205,67. Найвищий рівень рентабельності спостерігаємо в Світловодському і Долинському районах 205,4 і 204,7% відповідно, а збитковим було виробництво в Знам'янському районі – 17,7% і місті Олександрія – 15,4%. Зазначимо, що з 149

сільськогосподарських підприємств області, що займалися виробництвом і реалізацією гречки 21 отримали збитки, а це 14,1% з усіх.

Таблиця 3

**Економічна ефективність виробництва гречки
по Кіровоградській області**

Показники	2008 р.	2009 р.	2010 р.	В середньому за 3 роки
Частка в посівах, %	1,67	1,61	1,13	1,47
Урожайність, ц/га	8,5	9,3	6,7	8,2
Виробничі витрати, тис. грн.	10982,4	11036,2	10463,1	10827,2
на 1 га. грн.	439,3	994,25	1275,98	903,17
1 ц продукції, грн.	79,58	106,5	190,6	125,56
Реалізовано гречки всього, тис. ц	69,0	94,7	67,3	77,0
з розрахунку на 1 га. ц	3,72	8,53	8,21	6,82
Ціна реалізації 1 ц грн.	141,48	143,31	353,24	212,67
Собівартість 1 ц грн.	84,6	113,64	205,67	134,63
Рівень рентабельності, %	43,7	26,1	71,8	47,2

Сучасні умови господарювання та стрімкий розвиток науково-технічного прогресу створюють для більшості ринкових суб'єктів середовище високої конкуренції, що має особливий вплив на сутність усіх економічних процесів, що відбуваються в аграрних підприємствах. Саме такі перетворення вимагають від підприємств здатності формувати конкурентні переваги, як у сфері виробництва товарів, так і в сфері їх просування на ринок, завдяки інтеграції зменшуються виробничі витрати що в подальшому впливає на собівартість та вартість реалізації.

У контексті стимулювання переробних підприємств інтегрувати із виробниками продукції заслуговують на увагу заклики до відповідного поєднання прямих і непрямих інструментів, таких як податкові знижки, пряма підтримка й добре організована та підготовлена громадськість — приватні товариства, що підтримують окремі інтеграційні групи і здійснюють жорстку оцінку такої суспільної підтримки.

Висновки. Стан організацій виробництва круп'яного господарства характеризується складом і розміром посівних площ, урожайністю і валовим збором продукції, економічною ефективністю виробництва. Негативним є те, що у зв'язку із скороченням посівних площ під сільськогосподарські культури, під круп'яні культури посівні площі також скорочуються. Зростання валових витрат плюс зниження врожайності призвели до появи кризових явищ на круп'яному ринку.

В досліджуваному регіоні сільськогосподарські підприємства виробили менше 40 відсотків гречки ніж в 2007 році. За два останніх роки ціна її реалізації за 1 центнер збільшилась вдвічі. Всі ці фактори і спричинили дефіцит на ринку круп в 2010 році.

Одним із напрямів інтеграційного розвитку Кіровоградської області має стати створення сприятливих умов для модернізації промисловості, збі-

льшення кількості інтеграційно-активних підприємств та кількості прогресивних технологічних процесів, освоєння виробництва нових видів продукції, збільшення обсягу реалізації продукції та обсягу фінансування регіону.

Література:

1. Диленко В. Анализ эффективности функционирования системы отраслей национальной экономики / В. Диленко // Економіст. – 2011. – №2. – С. 20-23.
2. Осадчук О.Л. Якість продукції як об'єкт управління / О. Л. Осадчук // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – №4. – С. 144 – 147.
3. Цибульська Світлана Гречка є, гречки немає? / С. Цибульська // Агробізнес сьогодні. – 2011. – №5. – С. 16.
4. Славов В.П. Енергетичні нормативи підвищення ефективності виробництва / В. П. Славов, О. В. Коваленко // Вісник аграрної науки. – 2011. – №3. – С. 60-63.
5. Мащенко Ю. Сівба та удобрення / Ю. Мащенко, А. Андрієнко // Агробізнес сьогодні. – 2011. – №9. – С. 44-45.
6. Іщенко Г. Оптимальний прогноз для горщика з кашею / Г. Іщенко // Урядовий кур'єр. – 2011. – №73. – С. 1.
7. «Хліб Інвестбуд» встановив відпускну ціну на Китайську гречку // Агробізнес сьогодні. – 2011. – №10. – С. 3.

УДК 631.152:004

СТВОРЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ІННОВАЦІЙНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Лаврук В.В., д.е.н., в.о.професора

Подільський державний аграрно-технічний університет

Досліджується проблема створення і впровадження в сучасних умовах господарювання аграрних формувань таких інноваційних інформаційних систем, які б сприяли ефективному управлінському процесу і розвитку аграрного виробництва. Відзначається, що управлінські інформаційні системи підтримують процес інформаційного забезпечення управлінської діяльності спеціалістів; дають можливість формувати якісні характеристики управлінської інформації і реалістичну програму інноваційного розвитку.

The problem of creation and introduction is investigated in the modern terms of menage of the agrarian formings of such innovative informative systems which would be instrumental in an effective administrative process and development of agrarian production. It is marked that EISS support the process of the informative providing of administrative activity of specialists; enable to form high-quality descriptions of administrative information and realistic program of innovative development.

Постановка проблеми. Економічні реформи, що продовжують проводитися в Україні, пов'язані з ринковими відносинами і інформацією, яка формується в середовищі цього процесу. Останнім часом аграрний сектор економіки характеризується різким зниженням технологічного рівня виробництва, спрацюванням знарядь праці, скороченням обсягів продукції, ростом її собівартості і збитковості виробництва, затуханням інвестиційного та інноваційного процесів. В зв'язку з цим надзвичайно важливим є входження в світ нових інформаційних технологій і інноваційного розвитку та реформу-